

Analyse ABØ

ANALYSENOTAT 2/2024

Kan tilflytting forklare den høye forekomsten av trygdeytelser i Østfold?

Registerdatabasert analyse

30.01.2024

Tittel: Analysenotat 2/2024. Kan tilflytting forklare den høye forekomsten av trygdeytelser i Østfold?

Type dokument: Analysenotat

Eier/virksomhet: Analyse i Akershus, Buskerud og Østfold kommunalt oppgavefellesskap

Forfatter: Cem Olcan

Første gang opprettet: 20.11.2023

Sist oppdatert/versjoner: 30.01.2024

[Analyse og statistikk for Akershus, Buskerud og Østfold - Akershus fylkeskommune \(afk.no\)](#)

Innhold

1	Sammendrag.....	3
2	Innledning.....	4
2.1	Uføretrygd, Arbeidsavklaringspenger (AAP)og Utenforskap fra arbeidslivet.....	4
2.2	Flytting.....	7
3	Analyse	7
3.1	Bosted ved 16 års alder for trygdemottakere - statistikk.....	8
3.1.1	Uføretrygd i Østfold.....	8
3.1.2	Arbeidsavklaringspenger i Østfold.....	9
3.1.3	Sosialhjelp i Østfold	10
3.1.4	Sammenligning av Østfold, Akershus og Buskerud	11
3.1.5	Oppsummering og funn.....	15
3.2	Regresjonsanalyse	15
3.2.1	Variabler	16
3.2.2	Resultater	18
4	Diskusjon	21
5	Oppsummering og konklusjon.....	22
6	Veien videre/Hva kan vi gjøre mer?	23
	Kilder.....	24

1 Sammendrag

Østfold er fylket i Norge med høyest forekomst av utenforskap fra arbeidslivet og trygdemottakere. Hvorfor er det så høy grad av utenforskap fra arbeidslivet og uføre i Østfold? Er det slik at trygdemottakere flytter til Østfold og kan forklare den høye andelen? Østfold har generelt lavere boligkostnader enn andre nærliggende områder, og det er i tillegg kort vei til Sverige. Lokker dette trygdemottakere til fylket?

For å undersøke denne problemstillingen har vi brukt tall fra, og regresjonsanalyse i, microdata.no. Vi undersøkte uføre, mottakere av arbeidsavklaringspenger og sosialhjelp samt registrert bosted ved 16 års alder («opprinnelsesfylke») og nåværende bosted.

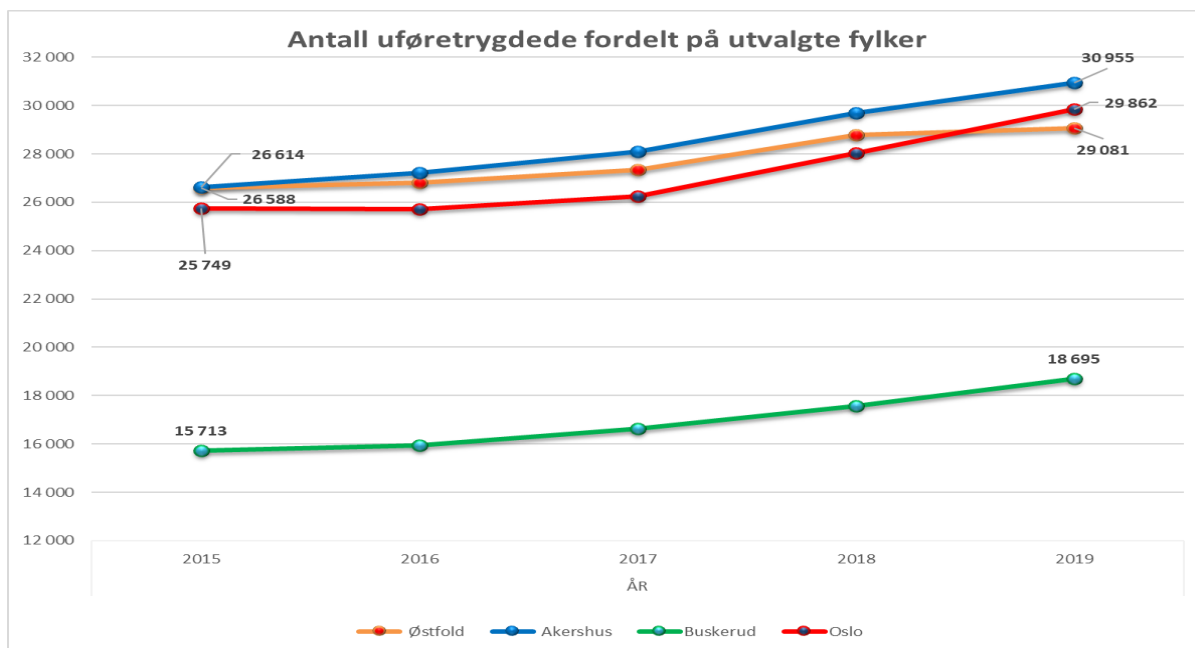
Resultatene viser at uførhet øker sannsynligheten til å flytte til Østfold, men at denne effekten er større for Akershus. Den høye andelen uføre i Østfold kan derfor ikke sies å skyldes innflytting til fylket. Hvis man kun ser på personer som ikke har flyttet (bosted ved 16 års alder er det samme som nå), har Østfold fortsatt høyest forekomst av uførhet i Norge. Østfold har ikke «importert» uførhet i større grad enn nabofylkene. Tvert imot har særlig Akershus en større innflytting av trygdemottakere enn Østfold, også når man tar hensyn til at Akershus har en større befolkning.

2 Innledning

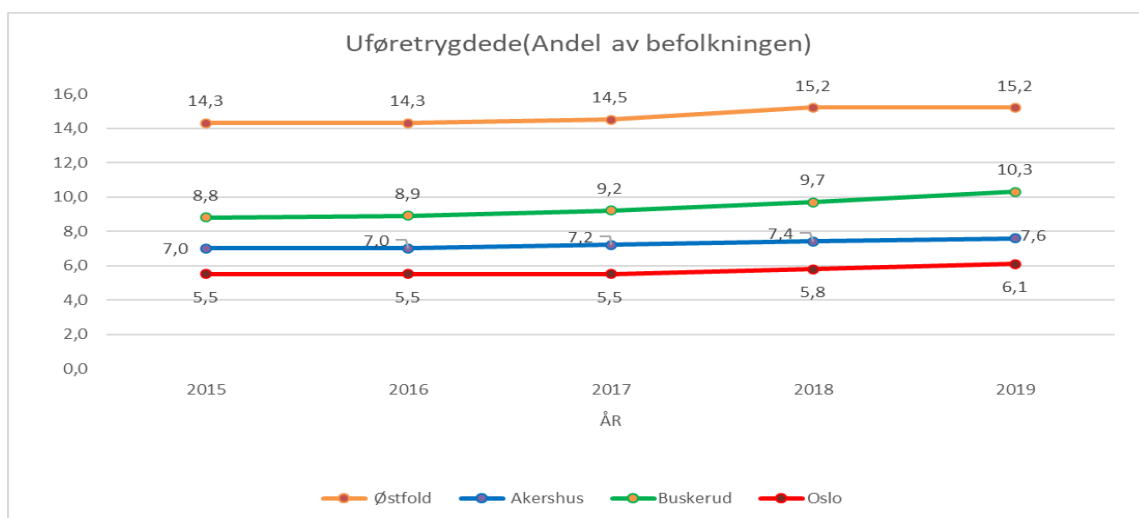
2.1 Uføretrygd, Arbeidsavklaringspenger (AAP) og Utenforskap fra arbeidslivet

Sykdom og/eller skade må være hovedårsaken til personer har nedsatt arbeids- og inntektsevne for å kvalifisere for uføretrygd. I tillegg må personene være mellom 18 og 67 år gamle, ha vært en del av folketrygden de siste fem årene før sykdom eller skade oppsto, ha minst 50% redusert evne til å jobbe, og de må ha gjennomgått hensiktsmessig behandling for å forbedre sin evne til å arbeide. Det er også nødvendig at personene deltar i tiltak rettet mot arbeid for å styrke sin inntektsevne og klargjøre hvor mye de kan bidra i arbeidslivet. Graf 1 viser historisk høy forekomst av uføretrygdede i Østfold fra 2015 til 2019 (SSB tabell 11695). Antall uføretrygdede nådde en top i 2019 med 29 0981 personer i Østfold (15,2 %).

Det bodde 192 497 personer mellom 18 til 67 år i Østfold i 2023 og 27 071 av disse hadde uføretrygd i november 2023. Dette utgjør 14 prosent av befolkningen mellom 18 til 66 år. Det er høyere enn landsnittet (10,3%) og høyeste i Norge sammen med fylkene Innlandet (14%) og Agder (14%) (Nav.no, 2024 og SSB tabell 07459).

Graf1: Antall uføretrygdede fordelt på utvalgte fylker fra 2015 til 2019

Graf2: Uføretrygdede i prosent av befolkningen fra 2015 til 2016

Årsakene til uførhet kan variere betydelig. Noen årsaker inkluderer arbeidsrelaterte faktorer, genetiske forhold, aldring, mental helse og livsstillfaktorer. Ifølge en SSB-rapport fra 2022 var 24% av 18-67-åringene med grunnskole som sin høyeste fullførte utdanning uføretrygd, en økning på 5 prosentpoeng siden 2015. Spesielt blant kvinner over 55 år er andelen høye. Blant de med høyere utdanning er andelen uføre betydelig lavere og har vært mer stabil de siste årene. Økningen blant dem med videregående skole har bare vært

på 0,6 prosentpoeng siden 2015, mens andelen av uføre med universitets- og høyskoleutdanning har økt med 0,7 prosentpoeng i samme tidsperiode og er nå på 4,6% i Norge (Normann T, 2023).

Arbeidsavklaringspenger (AAP) har som mål å sikre inntekten til enkeltpersoner som trenger støtte fra NAV på grunn av sykdom eller skade. Generelt sett må personenes arbeidsevne være redusert med minst 50%, og denne reduserte arbeidsevnen må gjelde for alle typer arbeid. AAP har de samme retningslinjene som uføretrygd. Generelt må personer ha vært medlem av folketrygden i minst 5 år og være mellom 18 til 67 år. 10 706 personer i Østfold mottok AAP i november 2023. Det utgjør 5,5% av hele befolkningen mellom 18 til 67 år, og Østfold er fylket med høyest andel på AAP i Norge. (Landsgjennomsnittet er 4,2%) (NAV.no). Når vi sjekker historikken, ser vi at det var 6,2% av befolkningen i Østfold hadde AAP i 2018 og 5,2% i 2019 (SSB tabell, 13058).

At personer står utenfor arbeidslivet har betydelig kostnader for samfunnet, og store økonomiske, sosiale og helsemessige konsekvenser for den enkeltes liv, men hva er utenforskap fra arbeidslivet egentlig? Hvordan definerer NAV utenforskap? Først analyseres den samlede befolkningen (20-66 år) i Norge på et gitt tidspunkt. Dersom en person ikke er registrert sysselsatt, undersøkes det om personen tar høyere utdanning. Dersom begge disse forholdene ikke gjelder, undersøkes det om personen mottar alderspensjon eller AFP (Avtalefestet pensjon) Videre vurderes om personen om involvert i selvstendig næringsvirksomhet. Hvis svaret er 'Nei', på alle disse kriteriene, betraktes personen som en del av utenforskap, enten med eller uten trygd (NAV.no).

2.2 Flytting

Folk flytter fra ett fylke til et annet av flere forskjellige årsaker. Noen flytter til et annet fylke på grunn av bedre jobbmuligheter eller for å forfølge karrieremuligheter som ikke er tilgjengelige der de bor. Studenter kan flytte til et annet fylke for å ta høyere utdanning ved spesifikke skoler eller universiteter som tilbyr programmer de er interessert i. Folk flytter for å være nærmere familie, partner eller venner som bor i et annet fylke. Noen foretrekker kanskje et annet miljø, enten det er på grunn av natur, kultur og klima. Noen miljøer kan tilby lavere stressnivåer, for eksempel nærhet til natur eller roligere omgivelser, som kan være gunstige for personer med helseproblemer, eller som er følsomme for stress. I noen tilfeller kan boligpriser eller generelle levekostnader være lavere i et annet fylke/kommune.

I denne delen av notatet defineres en flytting ved at personen det gjelder bor i et annet fylke enn ved 16 års alder. Bosted ved 16 års alder er med andre ord valgt som «opprinnelsesfylke» i denne sammenhengen.

3 Analyse

Microdata.no tilbyr en unik plattform for datadeling som gir brukerne direkte tilgang til registerdata fra SSB, uten behov for søknader eller godkjente prosjekter. Dette gir oss muligheten til å analysere individdata med avanserte analyser. Viktige kilder i microdata (i denne sammenhengen) er folkeregisteret. Alle enhetstyper representerer persondata og temporaliteten varier mellom tverrsnitt og fast. Uføre variabelen er tidsforløp. Vi inkluderte kontinuerlig variabler som alder i regresjonsmodellen. Dette omfatter offentlig data, inkludert data fra folkeregisteret og FD-trygd (microdata.no, 2022).

Først tok vi ut statistikk om trygdemottakere (uførhet, sosialhjelp og AAP), samt personenes bosted per oktober 2023. Vi hentet i tillegg informasjon om personenes bosted da de var 16 år. Sistnevnte ble brukt som «opprinnelig bosted» i analysen.

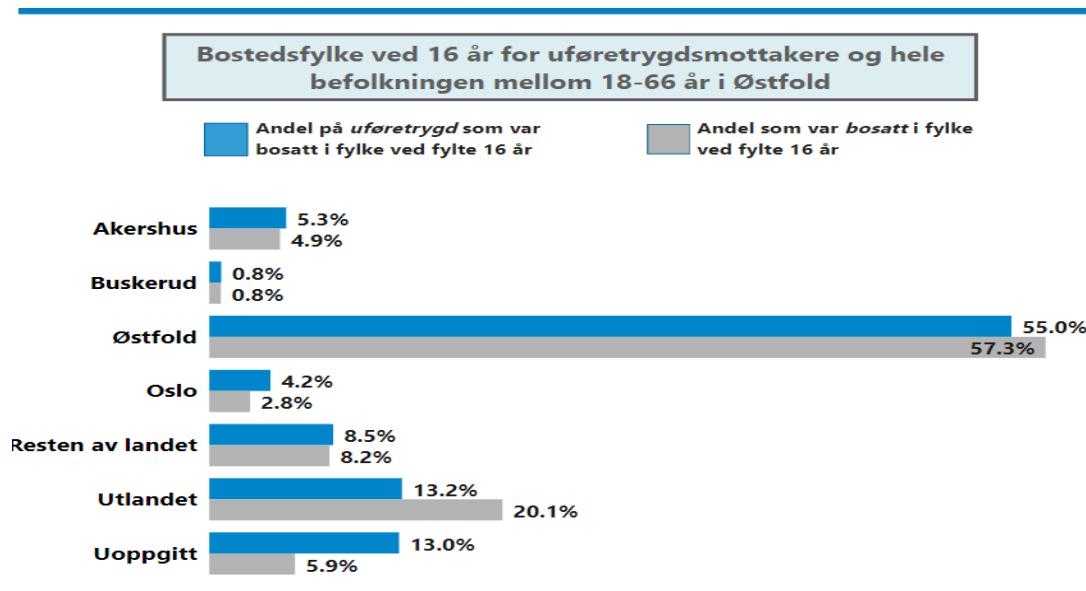
Vi gjennomførte også en regresjonsanalyse for å utforske sammenhengen mellom flytting og uførhet. Vi undersøkte innvirkningen av faktorer som uførhet, innvandrersstatus,

sivilstand, alder, arbeidsledighet, utdanning og formue på flyttemønsteret, og testet hvordan disse uavhengige variablene påvirket den avhengige variabelen, altså flytting.

3.1 Bosted ved 16 års alder for trygdemottakere - statistikk

Alle personer født fra og med 1958 påføres bostedskommune/hjemmestedskommune i det året de fyller 16 år. I tillegg får de som er registrert med første oppholds dato i Norge etter fylte 16 år, bostedskommune utlandet (microdata.no). Disse resultatene er tilgjengelige på Power BI-dashbordet (Analyse ABØ, 2023).

3.1.1 Uføretrygd i Østfold

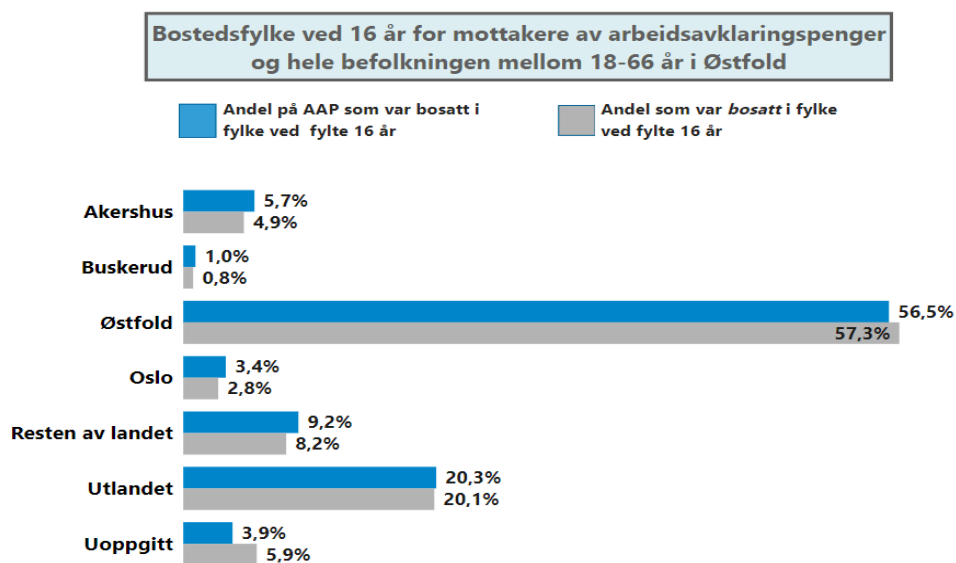

Graf3: Bostedsfylke ved 16 år for uføretrygd mottakere

Graf3 viser hvor Østfolds mottakere av uføretrygd bodde da de var 16 år gamle. De blå søylene viser mottakere av uføretrygd og de grå viser tallene for totalbefolkning (Analyse ABØ, 2023). 55 prosent av de uføre i Østfold bodde i samme fylket ved 16 års alder. Dette er marginalt lavere enn i totalbefolkningen (57,3 prosent). 13,2 prosent av uføre bosatt i Østfold bodde i utlandet ved 16 års alder (mot 20,1 prosent av totalbefolkningen). 5,3 prosent av uføremottakerne har flyttet til Østfold fra Akershus, og 4,2 prosent har flyttet til Østfold fra Oslo. Det er liten forskjell mellom søylene (unntatt for bosted utlandet ved

16 års alder), og vi finner derfor ikke at mottakere av uføretrygd i Østfold skiller seg vesentlig fra resten av befolkningen mtp omfang av tilflytting.

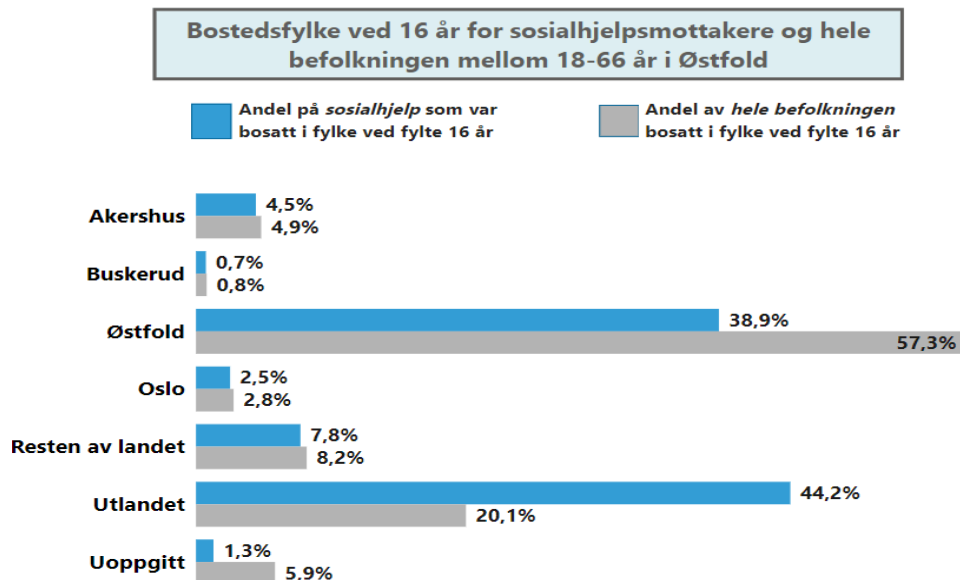
3.1.2 Arbeidsavklaringspenger i Østfold

Graf4: Bostedsfylke ved 16 år for AAP mottakere

Graf4 viser på samme måte hvor Østfolds mottakere av arbeidsavklaringspenger bodde da de var 16 år. Mønsteret for AAP er sammenlignbart med det vi så i graf3 for uføretrygd. Heller ikke her skiller trygdemottakere seg nevneverdig fra totalbefolkningen.

3.1.3 Sosialhjelp i Østfold

Graf5: Bostedsfylke ved 16 år for sosial hjelp mottakere

Graf5 viser hvor Østfolds mottakere av sosialhjelp bodde da de var 16 år gamle. Andelen av sosialhjelpsmottakerne i Østfold som også bodde i Østfold når de var 16 år er lavere enn for de andre ytelsene, og betydelig lavere enn for totalbefolkningen. Årsaken er at mange sosialhjelpsmottakere bodde i utlandet ved 16 års alder.

Mens vi for uføre og AAP ikke fant store forskjeller mellom totalbefolkningen og stønadsmottakere er det annerledes for sosialhjelp; en høy andel sosialhjelpsmottakere bodde ikke i Østfold ved 16 års alder, og en stor andel bodde i utlandet.

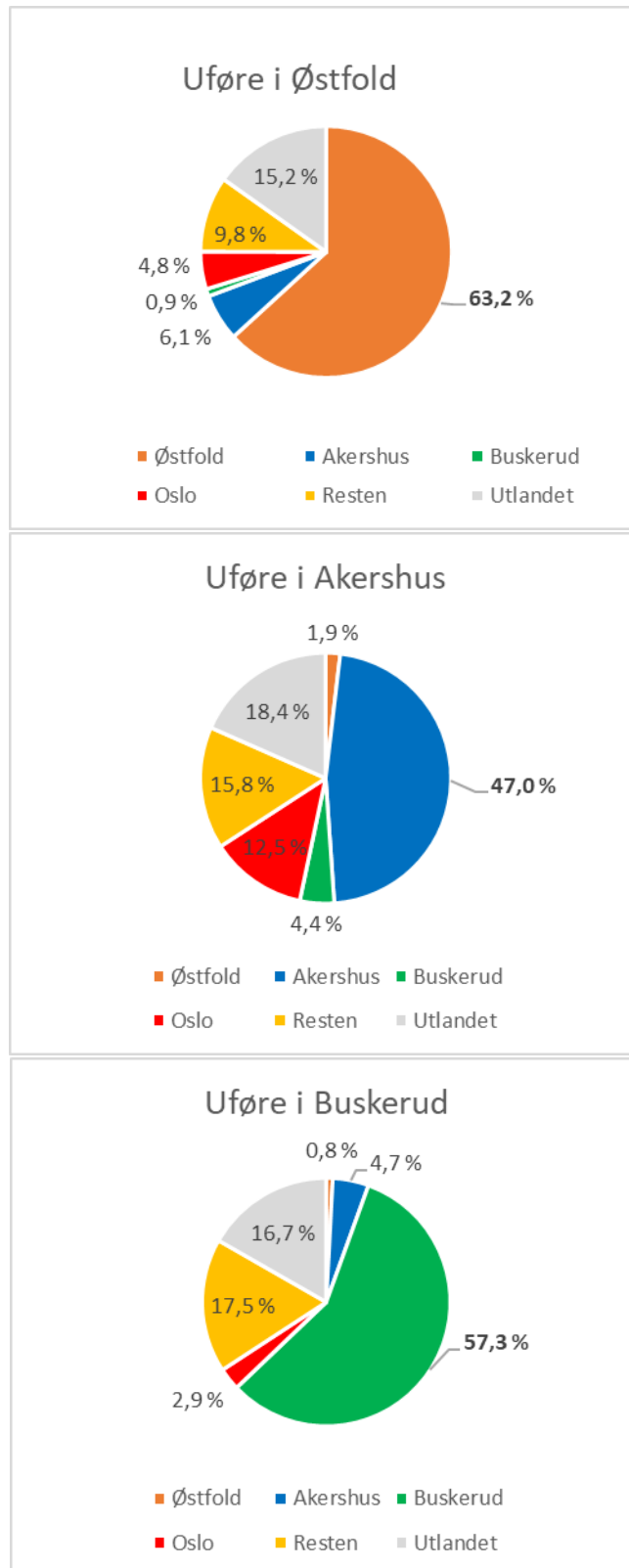
3.1.4 Sammenligning av Østfold, Akershus og Buskerud

Så langt viser tallene at uføre og personer på arbeidsavklaringspenger flytter til Østfold i omtrent samme omfang som totalbefolkningen. Men skiller Østfold seg fra de andre fylkene? Vi har ekskludert kategorien 'uoppgitt', noe som resulterer i høyere prosentandeler for de gjenværende kategoriene sammenlignet med den første delen.

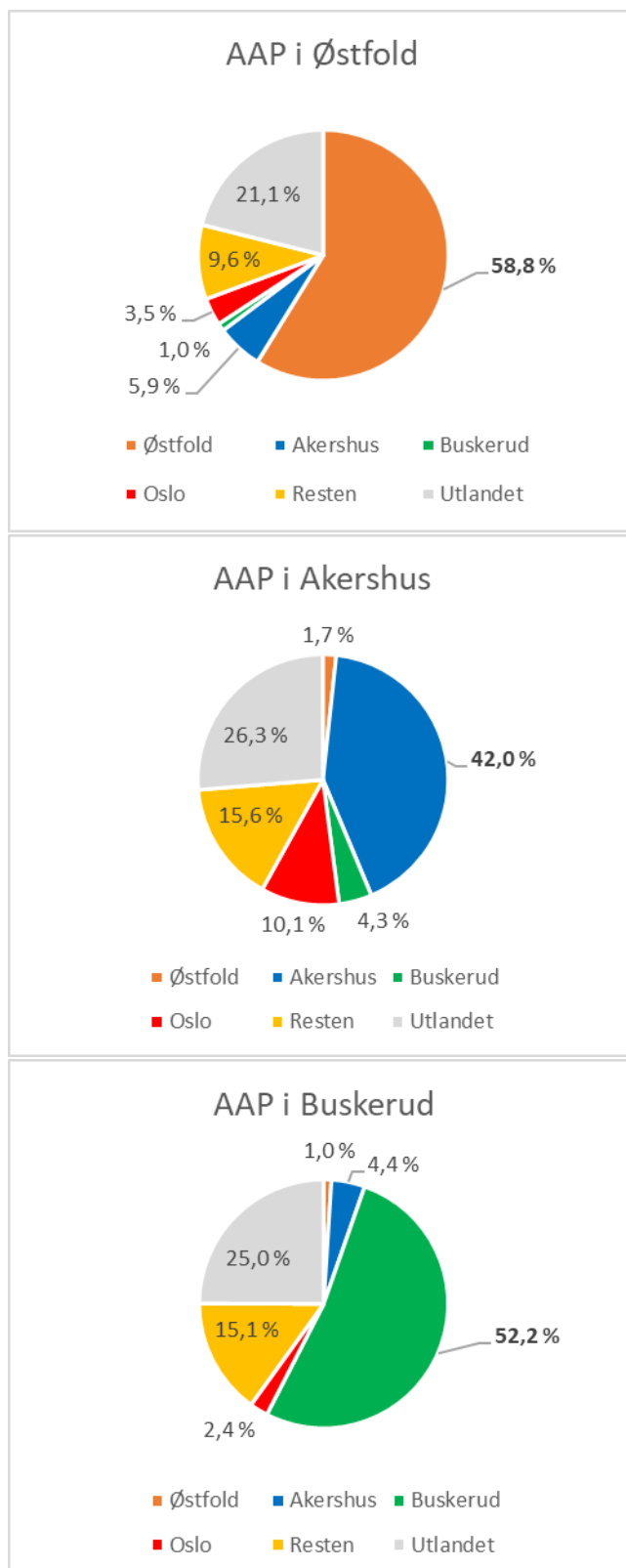
Graf6 viser bosted ved 16 år for uføre i Østfold, Akershus og Buskerud. Østfold har høyeste andelen med opprinnelse fra eget fylke med 63,2%. I Buskerud er denne prosenten noe lavere med 57,3% og lavest i Akershus med 47%. For alle tre fylker er det liten forskjell mellom uføretrygdede og totalbefolkningen.

Graf7 viser tilsvarende tall for arbeidsavklaringspenger. Igjen ser vi at Østfold har høyeste andel mottakere av AAP med opprinnelse fra eget fylke (58.8%). Buskerud har nest høyest andel med 52.2%, og Akershus har 42%.

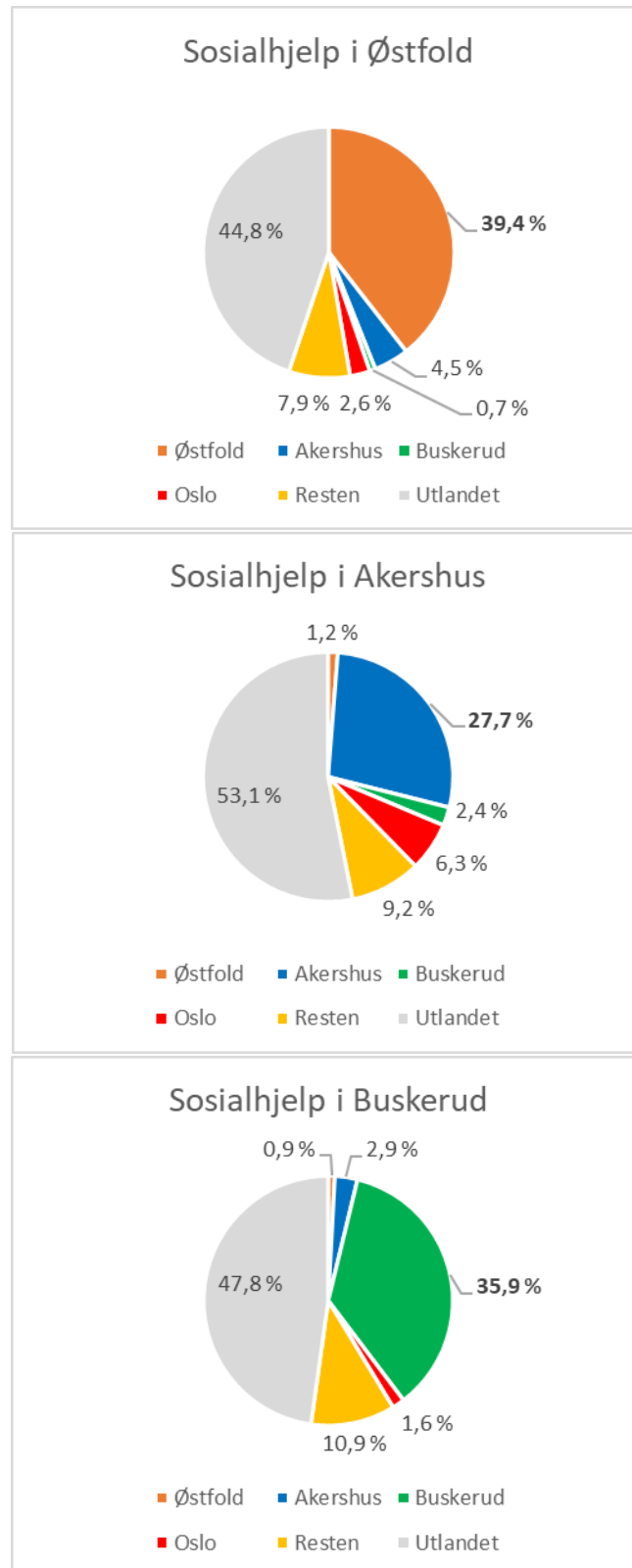
Graf 8 viser bosted ved 16 års alder for sosialhjelpsmottakere i de tre fylkene. Den største gruppen mottakere i alle tre fylkene hadde utlandet som bosted ved 16 års alder. Likevel; også her har Østfold flere mottakere av sosialhjelp med opprinnelse fra eget fylke enn de andre fylkene med 39,4% mot 35.9% i Buskerud og 27.7% i Akershus. Så selv om mange med sosialhjelp i Østfold har flyttet til fylket, så har nærliggende fylker en høyere andel tilflyttede på sosialhjelp.

Graf6: Bostedsfylke ved 16 år for uføretrygd mottakere

Graf7: Bostedsfylke ved 16 år for AAP mottakere

Graf8: Bostedsfylke ved 16 år for sosial hjelp mottakere

3.1.5 Oppsummering og funn

Statistikken vi har hentet fra microdata tilsier at tilflytting ikke kan forklare høy andel på verken uførhet, AAP eller sosialhjelp i Østfold. Vi finner riktignok at en betydelig andel av personene med disse ytelsene flyttet til fylket etter fylte 16 år, men tilflyttingen er større for nærliggende fylker og kan derfor ikke forklare omfanget i Østfold. For alle tre fylker er omfanget av tilflytting tilnærmet lik for uføretrygdede/AAP-mottakere som for befolkningen generelt, mens det for sosialhjelp er større innslag av innflytting (og da først og fremst fra utlandet)

3.2 Regresjonsanalyse

Multipel lineær regresjonsanalyse er en metode som brukes til å undersøke sammenhenger mellom flere uavhengige variabler og avhengig variabel. Formålet er å forklare den avhengige variabelen ved hjelp av de uavhengige variablene. Ligningen for multipel lineær regresjon er

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_N X_N + \varepsilon$$

(Ligning 1)

Ligning 1 viser at Y er den avhengige variabelen vi ønsker å forklare. β_0 er konstantleddet, representert ved skjæringspunktet med Y-aksen når alle uavhengige variablene er null. (X_1, X_2, \dots, X_n er uavhengige variablene. $\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_N$ er koeffisientene som representerer styrken og retningen til sammenhengen mellom hver uavhengig variabel (X_1, X_2, \dots, X_n) og den avhengige variabelen vår Y. ε er feilleddet, som representerer den ukjente eller uobserverte faktoren som påvirker Y. Når modellen er estimert, kan vi bruke den til å forklare verdier av den avhengige variabelen Y basert på verdier av de uavhengige variablene (Hill, R og Griffiths W, 2018).

Vi undersøkte problemstillingen vår ved hjelp av regresjonsanalyse i microdata.no. Multipel Regresjon er en utvidelse av lineær regresjon der det er flere uavhengige variabler. Modellen forsøker å kvantifisere hvordan hver uavhengig variabel påvirker den avhengige variabelen. Vår avhengige variabel er flytting, og vi bruker uavhengige variabler

som uføretrygd, alder, utdanning, antall barn, samboerskap, formue over 500 000 kr, samt noen variabler knyttet til arbeidssøking for å teste hvordan de uavhengige variablene påvirker den avhengige variabelen, flytting. Ligning 2 viser uavhengige variabler på høyre side og den avhengige variabelen flytting på venstre siden.

$$\text{Flytting til Østfold} = \beta_0 + \beta_1 \text{uføre} + \beta_2 \text{utdanning} + \beta_3 \text{innvandrere} + \beta_4 \text{barn} + \beta_5 \text{samboerskap} + \beta_6 \text{formue500} + \beta_7 \text{alder (18-25)} + \beta_8 \text{alder (26 til 40)} + \beta_9 \text{alder (40 til 60)} + \beta_{10} \text{tiltak18} + \beta_{11} \text{delvisledige18} + \beta_{12} \text{arbeidsledige} + \epsilon$$

(Ligning 2)

Når vi får resultatene med regresjonsanalyser, viser koeffisientene styrken og retningen av forholdet mellom hver uavhengige variabel og den avhengige variabelen. En positiv koeffisient indikerer, en positiv sammenheng. En lav p-verdi fra resultat-tabellen indikerer at koeffisienten er signifikant forskjellig fra null, noe som betyr at variabelen har en ikke-tilfeldig innvirkning på den avhengige variabelen.

3.2.1 Variabler

Flytting

På microdata.no har vi mulighet til å bruke flere variabler for å analysere problemstillinger. Vi hentet kommunevariabler (bostedskommune fra folkeregistrerte) for 2016 og for 2021. I regresjonsanalysen vil en person som flyttet til Østfold mellom 2016 og 2021 være en «tilflytter» selv om vedkommende bodde i Østfold ved 16 års alder. Variablene viser personens bostedskommune ifølge folkeregisteret. Hvis folk ikke bodde i samme kommune, antar vi at de har flyttet. For eksempel, hvis en person var registrert i Oslo i 2016 og deretter i Akershus i 2021, kan vi se at den personen flyttet fra Oslo til Akershus mellom 2016 og 2021. Den flytting variabelen er vår avhengig variabel i regresjons analysen vår. Her brukte vi bostedskommunevariablene fra 2016 til 2021.

Helse

Helse kan være en av hovedårsakene til å flytte. Folk kan flytte til andre steder hvor de har bedre helse- og omsorgsmuligheter. Samtidig kan personer med uføre eller AAP flytte til steder med bedre muligheter og lavere levekostnader. Her analyserte vi variablene knyttet til registrerte uføre fra 2021 og vi inkluderte dem regresjonsanalysen.

Innvandrere

Når innvandrerne flytter, flytter de generelt til mer sentraliserte områder enn resten av befolkningen, uavhengig av alder. Spesielt ser det ut til at flyktninger flytter mot kommuner som er mer sentrale, selv om forskjellen har blitt mindre over tid (Tønnesen M, 2022).

Statistikkene viser at de største innvandringsgruppene i Akershus er arbeidsinnvandrere fra Polen, Sverige og Litauen og i Buskerud Polen, Litauen og Ukraina, men i Østfold er de mest flyktninger. Polen, Irak, Syria, Sverige og Somalia er største gruppene av innvandrere etter landbakgrunn (SSB, tabell 09817).

Arbeidsinnvandrere som har valgt å bosette seg i mindre sentrale områder, har i større grad forblitt i kommunen sammenlignet med de som har valgt mer sentrale områder. Dette skyldes i stor grad en lavere grad av utvandring, da nivået av innenlandsk flytting har vært relativt likt. Situasjonen er imidlertid annerledes for flyktninger, de som har bosatt seg i mindre sentrale områder, i større grad har valgt å flytte videre sammenlignet med de som har slått seg ned i sentrale områder. Utvandringsraten er betydelig lavere for flyktninger sammenlignet med arbeidsinnvandrere, og denne forskjellen er mindre tydelig når det gjelder sentralitet. (Tønnesen M, 2022).

Utdanning

En høyere utdanning åpner dører og gjør det enklere å utforske andre steder takket være flere jobbmuligheter.

Alder

Studenter flytter ofte for å fullføre høyere utdanning og deretter etablere seg et sted for å begynne karrieren sin. Samtidig søker personer som flytter når de er over 50 ofte etter en enklere livsstil som ikke nødvendigvis inkluderer ansvaret knyttet til hus og hage (forskning.no, 2019). Når kjøpekraften øker, velger mange å gå fra leilighet til eneboliger. Samtidig velger eldre å bevege seg motsatt vei, fra eneboliger til moderne leiligheter. Moderne leiligheter tilbyr praktiske løsninger for eldre, og byene åpner opp store helsemessige muligheter for dem.

Barn

Det er korrelasjon mellom tilgjengeligheten av studieprogrammer og jobbmuligheter. Mange unge mennesker trekker til byene i sine 20-årene for å utforske karrieremuligheter, og senere flytter de ut igjen når de starter en familie. 90% av alle som bor i Oslo, bor i leilighet (forskning.no, 2019). Det er mulig at det er enklere å flytte fra Oslo til nabokommunene, hvor barnefamilier kan finne bedre muligheter for å bo i rekkehus.

I vår modell brukte vi foreldrene som uavhengig variabel for å undersøke effekten av å ha barn på flytting.

Arbeidsledighet

Arbeidsledighet kan være en av de viktigste grunnene til at folk vurderer å flytte. Noen ganger kan mangel på jobbmuligheter i ens nåværende område føre til at folk søker etter arbeid andre steder hvor arbeidsmarkedet er mer gunstig.

3.2.2 Resultater

Regresjonsanalyse gir oss informasjon om den isolerte effekten av de uavhengige variablene. Analysen gir informasjon om hvorvidt effekten av de uavhengige variablene er signifikant (dvs ikke tilfeldig) og hvor sterk effekten er. Tabell 5 viser noen av resultatene fra regresjonsanalysen.

Analysen viser at uførhet har signifikant effekt på flytting til Østfold, men effekten er også signifikant for Akershus. I tillegg er effekten sterkere for Akershus enn for Østfold.

Å være samboer/gift og ha barn gir lavere sannsynlighet for flytting, og effekten er signifikant.

Høy utdanning gir høyere sannsynlighet for flytting.

Å være innvandrere gir høyere sannsynlighet for flytting.

Vi fant ikke signifikante effekter av arbeidsledighet for Akershus, Østfold og Buskerud. Vi fant derimot en signifikant og positiv effekt på flytting til Oslo for arbeidsledige personer.

Flytting	Flytter TIL Østfold	Flytter TIL Akershus	Flytter FRA Oslo
Uføre	0,002 (0***)	0,005 (0***)	0,003 (0***)
Utdanningsnivå	0,001 (0)	0,001 (0,49)	0,002 (0***)
Alder(18til25)	0,001 (0)	-0,001 (0,81)	-0,002 (0)
Alder(26til40)	0,001 (0***)	0,001 (0***)	0,001 (0***)
Alder(41til60)	0,001 (0***)	0,007 (0,10)	0,001 (0)
barn	-0,004 (0***)	-0,001 (0,01***)	0,001 (0,74)
Samboer/gift	-0,002 (0***)	-0,002 (0***)	-0,006 (0***)
Formue(over 500k)	-0,001 (0***)	-0,002 (0***)	-0,002 (0***)
Innvandrere	0,004 (0***)	0,012 (0***)	0,013 (0***)
Arbeidsledig18	-0,002 (0)	-0,002 (0)	0,005 (0)
Tiltak18	0 (0,01)	0,03 (0,01)	0,004 (0,01)

Tabell5: Regresjonsmodell resultater

Standardfeil er oppgitt i parentes. $p^* < 0.01$; $p^{**} < 0.05$; $p^{***} < 0.01$

4 Diskusjon

Det er en positiv sannsynlighet for å flytte til Østfold hvis folk er ufør eller mottar AAP, men det er allerede en betydelig mengde personer som mottar uføretrygd/AAP i Østfold. Når vi ser på tallene for uføretrygd, AAP og sosialhjelp, kan vi observere at av de tre fylkene har Østfold den største andelen med mottakere med opprinnelse fra eget fylke i alle tre kategoriene. Samtidig ser vi at flere kommuner har høyere utenforskap i alderen 20-29 år fra arbeidslivet; Hvaler med 23,9%, Aremark 21,9% og Indre Østfold 21,7%. Det er flere faktorer som bidrar til at Østfold har en høyere andel personer som står utenfor arbeidslivet, mottar uføre/AAP:

- Utdanning

Utdanning er en viktig vei til jobb og stabil økonomi. I Østfold har en høyere andel (39,6%) av befolkningen fullført videregående skole sammenlignet med både Akershus (34,3%) og landsgjennomsnittet (36,8%) i 2019. Likevel ser vi at mange østfoldinger stopper utdanningsløpet der (SSB, Tabell 12934). Når vi ser på statistikken for høyere utdanning (mer enn tre års høyere utdanning), ligger østfoldingene med 5,8% betydelig under gjennomsnittet for resten av landet (10,3%) og mye lavere enn Akershus (12,8%).

- Helse

Dårlig helse går i arv og følgelig kan uføretrygd ha en arvelig komponent (Olsen T, 2010). Forskning fra Universitet i Bergen indikerer at når barn bor lengre tid hjemme med en forelder som mottar uføretrygd, øker sannsynligheten for at barna selv ender opp som trygdemottaker (forskning.no, 2013).

- Arbeidsledighet

Det er etablert kunnskap om at andelen uføre er sterkt knyttet til både arbeidsledighet, nivået på utdanning og alderssammensetningen i en region (Fevang, E og Røed K, 2006).

- Arbeidsplasser og sysselsetting spiller en essensiell rolle i samfunnet. De ikke bare gir en inntekt, men også en følelse av formål og bidrar til stabil økonomi. Jobber gir mennesker muligheten til å utvikle ferdigheter, bygge karriere og være en del av felleskapet. Ifølge Telemarkforsikring forsvant hele 38% av industriarbeidsplassene i Østfold i løpet av en 15 årsperiode. Det vil si at det forsvant mange arbeidsplasser for de som ikke har høyere utdanning. De største næringene i Østfold i dag er helsetjenester med 10,6%, undervisning 9% og omsorg uten botilbud, barnehager mv. med 7,8% (SSB, Tabell 08536).

5 Oppsummering og konklusjon

Vi har sett på hvorvidt den høye andelen trygdemottakere i Østfold kan skyldes tilflytting. Vi har undersøkt problemstillingen med uttrekk av statistikk fra microata.no og regresjonsanalyse i samme verktøy.

Vi fant at en betydelig andel av personene med disse ytelsene flyttet til Østfold etter fylte 16 år, men tilflyttingen er større for nærliggende fylker og kan derfor ikke forklare omfanget i Østfold. Omfanget av tilflytting er dessuten tilnærmet lik for uføretrygdede/AAP-mottakere som for befolkningen generelt.

Regresjonsanalysen viste riktignok positiv og signifikant effekt av uførhet på flytting til Østfold, men effekten var sterkere for Akershus.

Alle funn i analysen peker i retning av at omfanget av tilflytting av trygdemottakere fra andre deler av Norge ikke kan forklare den høye andelen på uføretrygd og AAP i Østfold. Tvert imot viser denne analysen at Akershus har større tilflytning av trygdemottakere enn Østfold, selv når man tar hensyn til at folketallet i Akershus er større.

For sosialhjelp er tilflytting fra utlandet viktig driver bak omfanget, men dette er ikke et utpreget Østfold-fenomen det heller.

6 Veien videre/Hva kan vi gjøre mer?

Selv om ytterligere analyser ikke vil endre dette hovedbilde kan videre analyser gi mer nyansert innsikt i problemstillingene;

- Arbeidssøkervariablene på microdata.no ga i liten grad signifikante utslag. En mulig vei videre er å jobbe mer med disse variablene og teste relevante aggregeringer.
- Geografisk inndeling av uavhengige variabler.
- Undersøke samspillseffekter
- Regresjonsanalysen viste at fylkene fikk ulike resultater. Det er rimelig å anta at dette også gjelder på regionale nivåer under fylkesnivå. Mange kommuner er for små for denne typen analyser, men det kan være mulig å bruke for eksempel økonomiske regioner for å se på ulike deler av fylkene.
- Det er vanskelig å inkludere AAP statistikk i regresjonsmodellen. Vi kan jobbe mer med AAP-variablene på microdata.no.
- Bytte til logistiske regresjonsmodeller.
- Se på tidspunkt for innvilgelse av ytelse og tidspunkt for flytting (forløpsdata).

Kilder

Fevang E og Røed K, 2006. Veien til uføretrygd i Norge, Elisabeth Fevang og Knut Røed. Rapport 10/2006

[Microsoft Word - 5Rapomslagpdf A4 mal.doc \(uio.no\)](#)

Forskning.no, 2013

[Uføretrygd går i arv \(forskning.no\)](#)

Forskning.no, 2019

[Nordmenn på flyttefot: Her er kommunene vi flytter fra og til \(forskning.no\)](#)

NAV, 2023 Uføretrygd

[Uføretrygd - Månedstatistikk - nav.no](#)

Analyse ABØ, 2023. Analyse med bosted nå og ved 16 år for ulike grupper.

[Microsoft Power BI](#)

Hill R og Griffiths W, 2018. Principle of Econometrics 2018. R. Carter Hill, William E. Griffiths, Guay C. Lim. Side 58

Microdata.no koder

[microdata.no/scripts/Flytting med regresjonsmodell at main · AnalyseABO/microdata.no \(github.com\)](#)

Microdata.no, 2022. Data fra FD-Trygd, Anders Whist, 2022.

[Data fra FD-Trygd i Microdata.no](#)

NAV, 2023 Mottakere av arbeidsavklaringspenger

[Mottakere av arbeidsavklaringspenger \(AAP\) - nav.no](#)

NAV, 2023 uføretrygd

[Uføretrygd - nav.no](#)

Normann T, 2023. Flere uføre med lav utdanning. Tor Morten Normann.

[Flere uføre med lav utdanning – SSB](#)

Olsen T, 2010 Et liv jeg ikke valgte. Torunn Skåltveit Olsen og Nina and Nina Jentoft.

[Et liv jeg ikke valgte | Søkelys på arbeidslivet \(idunn.no\)](#)

SSB Tabell 08536

[08536: Kjønn- og næringsfordeling \(88 grupper\) blant sysselsatte \(15-74 år\). 4. kvartal \(K\) 2008 - 2022. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

SSB Tabell 09817

[09817: Kommune- og fylkestall for innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, totalt og enkeltvis, etter landbakgrunn og andel av befolkningen \(K\) 2010 - 2023. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

SSB, Tabell 11695

[11695: Uføretrygdede, etter kjønn \(K\) 2015 - 2022. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

SSB Tabell 12934

[12934: Utdanningsnivå, etter region, utdanningsnivå, statistikkvariabel og år. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

SSB, Tabell 13058

[13058: Mottakere av arbeidsavklaringspenger, etter region, alder, statistikkvariabel og år. Statistikkbanken \(ssb.no\)](#)

Telemarkforsikring, 2019. Regional analyse Østfold, 2019

[Regional analyse for Østfold 2019 | Telemarksforsking](#)

Tønnesen M, 2022. Marianne Tønnessen. Innvandreres bo-og flyttemønstre i Norge. NIBR-Rapport 2022:12

[2022-12 Marianne Tønnessen.pdf \(oslomet.no\)](#)

